

Tarih ve GÜNCE

Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi
Journal of Atatürk and the History of Turkish Republic
II/4, (2019 Kış), ss. 83-102.

Geliş Tarihi: 23 Aralık 2018

Kabul Tarihi: 31 Ocak 2019

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİNDE YENİ ZELANDA'NIN ASKERİ YAPILANMASI VE SAVAŞ HAZIRLIKLARI

Mahir KÜÇÜKVATAN*

Öz

Birinci Dünya Savaşı'nın yaklaştığı dönemde İngiltere dominyonlarının her an başlayabilecek olan savaş için hazır olmalarını istiyordu. Bu nedenle İngiltere, dominyonların askeri durumlarını değerlendirmek üzere Ian Hamilton'u görevlendirdi. Ian Hamilton yaptığı denetlemelerde bazı aksaklıkları tespit etmişti. Tespit edilen aksaklıkların savaş başlamadan giderilmesi için Yeni Zelanda Silahlı kuvvetleri büyük bir hazırlık dönemine girdi. Bu çalışmada Birinci Dünya Savaşı başlangıcında Yeni Zelanda silahlı kuvvetlerinin durumu ve yaşananlar incelenmiştir. Yeni Zelanda meclis tutanakları merkez alınarak yapılan çalışmada, o döneme kadar sadece kendi topraklarında faaliyet gösteren yerel bir kolluk kuvveti durumundaki Yeni Zelanda ordusunun ulusal bir kuvvet olabilmek yolunda büyük çaba sarf ettiği ve tecrübe kazandığı gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Yeni Zelanda, Birinci Dünya Savaşı, İngiltere, Trentham Kampı*

BATTLE PREPARATIONS AND MILITARY STRUCTURE OF THE NEW ZEALAND IN THE PERIOD OF THE FIRST WORLD WAR

Abstract

At the time of the First World War, Britain wanted his dominions to be ready for the war that could begin any time. Britain therefore appointed Ian Hamilton to assess the military situation of the dominions. Ian Hamilton had found some flaws in his inspections. Armed Forces of New Zealand entered a period of great preparation for the elimination of identified defects. In this study, the situation of the New Zealand armed forces in the

* kucukvatan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8382-8465.

beginning of the First World War and the events were examined. In the study conducted by the New Zealand parliamentary papers, it was observed that the New Zealand army, which was a local force operating on its own territory until that time, was working and gaining great effort to become a national force.

Keywords: *New Zealand, World War I, Britain, Trentham Camp*

Giriş

Birinci Dünya Savaşı'nın yaklaştığı o günlerde İngiltere beklenen savaş konusunda hazırlıklar yapmaya başlamıştı. Olası savaşın nasıl şartlar yaratacağı bilinmediğinden İngiltere en kötü şartlara karşı kendisinin ve dominyonlarının hazır olmasını istiyordu. İngiltere Yeni Zelanda askeri birliklerinden Boer savaşında faydalanmıştı fakat bu durumun dışında Yeni Zelanda'nın askeri gücü o dönemde sadece kendi topraklarının güvenliğini sağlayan bir kuvvet görünümündeydi.¹ Yeni Zelanda Hükümeti savaşın başlaması durumunda İngiltere'nin yanında olacağını bildirmiş² olsa da Yeni Zelanda birliklerinin askeri durumlarını bilmek isteyen İngiltere Ian Hamilton'u incelemelerde bulunmak üzere görevlendirdi. Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri üzerinde detaylı bir denetleme yapan Ian Hamilton hazırladığı raporu 4 Haziran 1914'te İngiltere'ye sundu. Raporda Yeni Zelanda Kuvvetleri'nin mevcut durumu ile bu kuvvetlerin iyileştirilmeleri için tavsiye edilen değişikliklere yer veriliyordu. İngiltere'nin savaşa girmesi an meselesiydi ancak resmi olarak herhangi bir ülkeye savaş ilan etmemişti. Yeni Zelanda parlamentosu savaş durumunda İngiltere'yi desteklemeye gönüllü olduklarını bildiren mesajı 30 Haziran 1914'te İngiltere'ye sundu. İngiltere ise Almanya'nın Belçika'ya saldırmasını gerekçe göstererek 4 Ağustos 1914'te Almanya'ya savaş açtı³. Artık İngiltere resmen savaşa dahil olmuştu. Savaş ilanının ardından İngiltere 12 Ağustos 1914'te Yeni Zelanda'nın askeri destek teklifini kabul etti⁴. Yeni Zelanda oluşan savaş durumu ile birlikte kapsamlı bir hazırlık içerisine girmek zorunda kalacaktı. Bu hazırlık süreci içerisinde en önemli konu tabii ki cepheye gönderilecek askerlerin eğitimleriydi ancak Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri yapısal olarak birçok iyileştirmeye ihtiyaç duymaktaydı. Yaşanan bu savaş durumu Yeni Zelanda üzerinde askeri ve toplumsal olarak köklü değişiklikler yaratacak bir dönüm noktası olacaktı⁵.

¹ *New Zealand Parliamentary Papers*, Volume 3, Section H 19-A, 1914, s.3.

² *New Zealand Parliamentary Papers*, Volume 1, Section A-6, 1914, s.1.

³ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, 16. Baskı, Alkım Yayınları, İstanbul, 2007, s.104.

⁴ *War 1914-1918 New Zealand Expeditionary Force*, New Zealand Military Forces Press, Wellington, 1919, s.3.

⁵ Birinci Dünya Savaşı öncesinde Yeni Zelanda ve Avustralya kara savunmalarını milis kuvvetler ile sağlamaktaydılar. Düzenli birer orduya sahip olmamakla birlikte deniz savunmaları da İngiltere tarafından üstlenilmişti. (Bkz. Ayşe Candan Kirişçi, *Nation-Building and Gallipoli: Representations in*

Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri'nin Genel Yapısı

Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri Başkomutan tarafından yönetiliyordu. Başkomutan Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerinin tüm faaliyetlerinden Savunma Bakanına karşı sorumluydu. Yeni Zelanda Başkomutanının idaresinde Genel Kurmay Başkanı, Merkez Komutanı, Levazım Komutanı, Ordu Donatım Müdürü ve Maliye Müdürü yer almaktaydı. Yeni Zelanda askeri yapılanması her adada iki adet olacak şekilde toplam dört merkezden oluşuyordu. Oluşturulan bu dört merkez birer komutanın sorumluluğuna verilmişti. Her ana merkez kendi içerisinde dört ya da beş adet bölgeye ayrılırken, her askeri bölge bir piyade alayı ve destek unsurlarıyla donatılmıştı. Bölgeler kendi içlerinde komuta gruplarına ayrılıyor ve her bir komuta grubu daimî bir subayın, daha alt gruplar ise daimî bir astsubayın idaresinde bulunuyordu.

Yeni Zelanda 1909 yılında İngiltere ile bir savunma anlaşması yapmıştı. Antlaşma uyarınca Yeni Zelanda'da 18 ile 55 yaş aralığındaki tüm erkeklerin milis kuvvetlerde görev yapmaları zorunlu hale gelmişti. Milis Kuvvetler Yeni Zelanda askeri gücünün büyük bir kısmını oluşturuyor ve savaş durumunda tazeleme eğitimlerine alınarak ordunun bir parçası haline geliyorlardı. Askerlik çağına gelen sağlıklı erkekler yaş gruplarına göre eğitime tabii tutuluyorlardı. 14-18 yaş aralığındaki erkekler askeri öğrenci, 18-25 yaş aralığındaki erkekler Bölgesel Kuvvetler, 18-25 yaş aralığında olup askeri gereklilikleri sağlayamayanlar ile 25-30 yaş arasındaki erkekler Bölgesel Kuvvet Yedekleri olarak sınıflandırılıyorlardı. Tüm yaş gruplarındaki erkekler her yıl askeri eğitim kamplarına çağırılmaktaydılar. Kamplara çağırılan erkekler katılış ve ayrılış günleri dışında on bir gün eğitim alıyorlardı. İhtiyaç duyulması halinde belirlenen eğitim süresine dört günlük bir ek yapılabilirdi. Eğitim altına alınan tüm erkeklerin fiziki yeterliliklerine de dikkat edilmekteydi. Askeri eğitimler on dört yaşından itibaren verildiği için askeri öğrenci olarak sınıflandırılan erkeklerin çoğu okula gidiyorlardı. On dört yaşından küçük erkeklerin fiziksel yeterliliklerinin artırılması için gerekli eğitimler ise Eğitim Dairesi ile yapılan protokol gereğince okullarda veriliyordu.⁶

Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerinin genel yapısı bir sahra ordusu, ordu yedekleri, sahil koruma birlikleri ve muhabere birlikleri olarak düzenlenmişti. Sahra ordusu her adada bir tane olmak üzere iki süvari tugayı ve iki alay olarak

Turkish, Australian and New Zealand Literatures, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, s.71.)

⁶ *New Zealand Parliamentary Papers*, Volume 3, Section H 19-A, 1914, s.4.

teşkilatlandırılmıştı.⁷ Ordunun barış ve savaş şartlarındaki teşkilatlanmasında herhangi bir yapısal değişiklik yoktu. Bu teşkilatlanmada hiçbir birlik tamamen daimî askerlerden oluşmazken, belirli kadrolar daimî personel tarafından idare edilmekte ve birlik mevcutlarının çoğunluğunu milis kuvvetler oluşturmaktaydı.⁸

Yeni Zelanda Parlamentosunun aldığı karar ile yapılan planlamada Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerinin

Bölgesel Kuvvetler 30.000

Bölgesel Kuvvet Yedekleri 20.000

Genel Eğitim Birimi (25 yaş altı) 21.000

Genel Eğitim Birimi Yedekleri 14.000

Demiryolu ve Posta Telgraf Birlikleri 4000

olmak üzere toplam 89.000 kişilik bir ordu mevcuduna ulaşılması hedefleniyordu.

Yapılan tüm inceleme ve değerlendirmelerde savaş şartlarına hazır olabilmek için ihtiyaç duyulan tüm unsurlar gözden geçiriliyordu. Hazırlıklar içerisinde sadece asker sayısı ve eğitimler dışında, ihtiyaç duyulabilecek tüm destek unsurlarının sayıları da belirleniyordu. Birlikler için 8.369 adet binek ata, yük çekmek için 9.239 adet ve yük taşımak için de 1.029 adet hayvana ihtiyaç olduğu belirlenmişti. O dönemde Yeni Zelanda'da yaklaşık 400.000 binek hayvan bulunmaktaydı. Askeri ihtiyaçlar göz önünde alındığında bu hayvanların 40.000'i binek 10.000'i de yük taşımak için uygun durumdaydılar. Lojistik unsurlar sadece hayvanlar ile yürütülecek şekilde planlanmamıştı. Yeni Zelanda envanterinde diğer ulaşım ve nakliye görevleri için 4.066 araba, 136 kamyon ve 397 buharlı çeki aracı yer alıyordu. Sahra topçusu 18 librelilik toplar ve 4.5 inçlik havan topları ile donatılırken, dağ bataryaları için yeni toplar sipariş edilmişti. Piyade birlikleri Lee Enfield model piyade tüfeklerini kullanıyorlardı. Yeni Zelanda envanterinde bulunan piyade tüfekleri Bölgesel Kuvvetler ve Bölgesel Kuvvet Yedeklerinin donatılması için yeterli seviyedeydi ancak askeri öğrencilerin ve yurttaşlardan oluşturulacak diğer kuvvetlerin donatılmasına yetmiyordu. Süvari alayları ve piyade taburları makineli tüfeklerle donatılmışlardı. Birlikler tarafın-

⁷ A.g.t., s.4.

⁸ A.g.t., s.3.

dan kullanılan mühimmatlar da önemli diğer bir konuydu. O dönemde kıyı savunma birliklerinin ihtiyaç duyduğu mühimmat miktarı yeterliydi ancak diğer birlikler tarafından kullanılanlarda eksiklikler söz konusuydu. Hafif silahların ihtiyaç duydukları mühimmat Koloni Mühimmat Şirketi tarafından üretiliyordu. Şirket eksiklikleri tamamlamaya çalışırken acil durumlarında mühimmat üretim kapasitesini iki katına çıkarabilecek yeterlilikteydi. Askerlerin kullandıkları kıyafetler de Yeni Zelanda'da üretilmekteydi. Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerinin belirlediği askere alım sayılarına göre kıyafet üretiliyor ve depolarda saklanıyordu. Mühimmat konusunda olduğu gibi kıyafet konusunda da üreticiler gereklilik halinde kapasitelerini arttırabilecek durumdaydılar.⁹

Askeri Eğitimler

Vatandaşların yıllık tabii oldukları askeri eğitimlerin dışında ülke genelinde eğitim veren atış kulüpleri yer almaktaydı. Ülkenin çeşitli bölgelerinde bulunan 204 adet atış kulübü Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerinin belirlediği standartlara göre faaliyet gösteriyorlardı. Kulüpler belirli aralıklarda üyelere atış eğitimi vermekteydiler. Kulüplerin kontenjanları en az 15 en fazla ise 100 kişi olacak şekilde belirlenmişti. Kulüplere 15 ile 55 yaş aralığındaki kişilerin üyelikleri kabul ediliyor ve atış eğitimi gören tüm vatandaşlar Bölgesel Kuvvetlerin ikincil yedeği olarak kabul ediliyorlardı. Üyelerin atış eğitimlerini başarı ile bitirmeleri ise zorunluydu. Eğitim süresince her üyeye 150 adet mermi tahsis edilirken, vatandaşların atış kulüplerine ulaşımında devlet tarafından bazı ayrıcalıklar da tanınıyordu. Üyeler atış kulübüne eğitim almak için gitmek istediklerinde devlet demir yollarını 100 mile kadar olan mesafelerde ücretsiz olarak kullanabiliyorlardı. Atış kulüplerinin giderleri için Yeni Zelanda Hükümeti tarafından yıllık olarak 20.000 Sterlin ödenek ayrılmıştı.¹⁰

Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri düzenli bir ordu olabilmek yolunda büyük çabalar harcamasına rağmen Ian Hamilton Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerindeki eğitimlerin tamamlanması için zamana ihtiyaç olduğunu düşünüyordu. Ian Hamilton'a göre Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerin durumunu savaş için pek de iç açıcı değildi. Son üç yılda Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri büyük mesafeler kaydetmişti ancak mevcut durumun savaş için tam hazır olduğu söylenemezdi.

⁹ A.g.t., s.5.

¹⁰ A.g.t., s.6.

Eğitim süreci aynı şekilde devam ederse Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerinin gelecek dönemlerde ciddi bir askeri güç olacağı konusunda olumlu görüşleri olan Ian Hamilton, gözlemlenen ilerlemede Yeni Zelanda vatandaşlarının eğitimlere katılım ve vatanseverliklerinin büyük etkisi olduğu düşünüyordu.¹¹

Yeni Zelanda'da ulusal bir ordu yaratabilmek adına oluşturulan sistemde, genç yaştaki erkek çocuklar askeri eğitime tabi tutuluyorlardı. Özellikle askeri öğrenci olarak sınıflandırılacak küçük yaştaki erkekler okullarda askeri olmasa da fiziki eğitime tabi tutuluyorlardı. Bu durum başta çocuklar, aileler ve okul yöneticileri üzerinde büyük bir sorumluluk yaratıyordu. Çocukların zorunlu olarak tabi tutuldukları eğitimler toplum üzerinde ciddi bir rahatsızlık yaratabilirdi. Ancak Ian Hamilton yapmış olduğu görüşmelerde ve bu konuda aldığı sayısız mektupta olumsuz hiçbir görüşe rastlamamıştı. Erkek çocuklar ve aileleri başta olmak üzere toplumda, izlenen politika ve faaliyetler konusunda büyük bir heyecan ve memnuniyet gözlemlenmekteydi.¹²

Yeni Zelanda birlikleri yıllık planlar dahilinde belirli dönemlerde eğitiliyorlardı. Bu eğitimler süresince dahil oldukları birliklerde eğitime katılıyorlardı. Savaş durumunda ise bu küçük birlikler daha büyük birliklerin birer parçası olarak görev alacaklardı. Her asker yıllık eğitimini bağlı bulunduğu birliğin bünyesinde gerçekleştirdiğinden ve tüm birlikler aynı zamanda eğitime katılmadıklarından, küçük birlikler büyük yapılar halinde eğitime tabi tutulamamaktaydılar. Savaş hazırlıkları söz konusu olduğunda askerlerin karma ve toplu birlikler halinde nasıl hareket edeceklerini öğrenmeleri gerekiyordu. Her asker mangadan tugaya kadar tüm büyüklüklerdeki birliklerin bir parçası olarak hareket etmeyi bilmeliydi. Büyük birlik eğitimleri kara harekâtı düzeninde ve bilmedikleri bir coğrafyada hareket ediyorlarmış gibi kurgulanmalıydı.¹³

Birlik Eğitim Seviyeleri

Birliklerin düzenleri oluşturulurken o birliğin tüm kadrosu önceden belirlenmişti. Hazırlanan bu kadrolarda birlik komutanlarının tamamı daimî personellerden oluşturulmuştu. Birliklerin komuta yapısı daimî personellerden oluşsa da genel mevcudun büyük çoğunluğunu geçici askerler oluşturuyordu. Geçici askerlerin yıllık eğitimleri kendi birlik komutanları tarafından değil merkezi

¹¹ A.g.t., s.6.

¹² A.g.t., s.8.

¹³ A.g.t., s.16.

eğitim personeli tarafından verilmekteydi. Eğitimlerin bu şekilde verilmesi farklı konum ve birliklerdeki tüm askerlerin aynı eğitimi almasını sağlıyordu ancak bu düzenin yarattığı bazı sorunlar da vardı. Tüm temel eğitimlerin eğitici personel tarafından verilmesi birlik komutanlarının kendi idarelerindeki askerleri yeterli seviyede tanımalarının önüne geçiyordu. Birlik komutanları askerlerle yeteri kadar eğitim zamanı geçirmediğinden askerler ile komutan arasında zor şartlarda belirleyici olacak olan aidiyet ve itaat duyguları gelişmiyordu. Eğitim personeli tarafından verilen eğitimler süresince askerlerin disiplin ve itaat seviyeleri iyiydi. Ancak asıl disiplin ve itaat zor şartlar altında ortaya çıkacaktı. Askerlere zor ya da yanlış gelen emirler verildiğinde askerler istenilen disiplin seviyesini koruyamıyorlardı. Bu konunun en büyük sebebi birlik komutanları ile askerler arasındaki duygusal bağın kurulamamış olmasıydı. Bu açıdan bakıldığında Yeni Zelanda birliklerinin disiplin seviyeleri yetersiz olarak derecelendirilebilirdi. Birlik komutanları idarelerindeki askerlerin çoğunun ismini dahi bilmiyorlardı. Aile ve işlerini bırakarak eğitim kamplarına gelen askerler zaten duygusal olarak kendilerini yalnız hissetmekteydiler. Komutanları ile gerekli bağı oluşturamamış olmaları da aidiyet duygularının gelişmesini güçleştiriyordu. Eğitim süresince subaylar askerlere eğitim vermek konusunda hevesliydi ancak askerlerin yaklaşımının aynı olduğu pek söylenemezdi. Askerler arasında bir tedirginlik hakimdi. Subaylar ile askerler arasında yeterli iletişim kurulamamıştı. Askerler bilmedikleri bir konu olduğunda kendi içlerinden birine sormakta ya da bildikleri bir konuyu diğer askerlere aktarırken daha rahat davranıyorlardı.¹⁴

Yaşanan bu aksaklıkların giderilmesi yine birlik komutanlarının çabası ile aşılabilecek bir durumdu. Birlik komutanları askerleri ile ilgili her konuyu bilmeliydiler. Komutanlar askerlerinin tüm karakter özelliklerine hâkim olmalı ve askerler komutanlarının emirlerine ihtiyaç duymaksızın bir bakışları ile komutanlarının kendilerinden ne istediğini fark edebilecek yeterliliğe gelmek zorundaydılar.¹⁵

Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri mevcudunun büyük kısmını oluşturan piyade birlikleri eğitim ve tatbikatlarda yalnız ve diğer birliklerle toplu olarak da gözlenmişti. Piyade askerlere aldıkları eğitim ya da içinde buldukları durum ile ilgili sorular yöneltildiğinde, askerlerin sadece bir kısmı içerisinde oldukları

¹⁴ A.g.t., s.21.

¹⁵ A.g.t., s.22.

durumu ve yürütülen faaliyetleri açık bir şekilde ifade edebiliyorlardı. Askerlerin geri kalan kısmı ise ne içerisinde buldukları durumun ne de amaçlarının farkında bile değillerdi. Aslında birliklerin idaresindeki komutanlar yetenekli ve eğitimliydi ancak birlik idaresinde karşılaştıkları problem ve zorluklarda nasıl hareket edeceklerini bilemiyorlardı. Askerlerin yetersizliklerinin sorumlusu kendileri değil komutanlarıydı. Manevra tatbikatlarında piyade birlik komutanları belirlenen mesafeleri kat etmek konusunda aceleci davranıyorlardı. Savaş zamanında bir piyade birlik komutanının birliğinin ilerlemesi konusunda ilk ve en çok düşünmesi gereken konu askerlerin durumu ve ilerledikleri arazinin yapısı olmalıydı. Her komutan bir yeri ele geçirmesi söz konusu olduğunda askerlerinin o bölgede gerekli koruma mevzileri bulup bulamayacaklarını, eğer bu bölge bir düşman mevziisi ise düşmandan geriye kalan silahlardan faydalanıp faydalanamayacağını düşünmek zorundaydı. Yeni Zelanda piyade birlikleri tatbikatlarda sürekli büyük mesafeler kat etmeye çalışıyorlardı ki barış zamanında tatbikatları bu şekilde uygulamak savaş zamanında büyük sorunlara yol açabilirdi.¹⁶ Ian Hamilton'a göre Yeni Zelanda piyade birlikleri sıkı eğitimlerle birlikte harekate hazır hale gelebileceklerdi ancak halen düzeltilmesi gereken aksaklıklar mevcuttu.¹⁷

Ian Hamilton tarafından yapılan incelemelerin büyük kısmı piyade birliklerini ilgilendirse de diğer sınıflardaki birliklerin faaliyetleri de denetlenmişti. İncelemelerde demiryolu ve posta telgraf birlikleri kendilerinden istenen görevleri büyük birer özveri ve kabiliyetle yerine getirmekteydiler. Bu sınıfta çalışan personel kendi konularında uzmanlaşmış ve çözüm odaklı kişilerdi.¹⁸ Süvari birliklerinin durumu ise piyade birliklerine göre çok daha iyiydi. Süvari birliklerindeki komutanlar birliklerine hakimdiler. Eğitimci kabiliyetli, askerler ise istekli bir duruş sergiliyorlardı. Süvari birliklerindeki at ve asker sayı dağılımları oldukça iyi durumdaydı. Süvari birliklerinin sahip olduğu atlar iyi cinslerdendi ve kullanılan ekipman da oldukça iyi hazırlanmıştı. Tatbikatlarda süvari takımlarının hareket düzenlerinde iyi konumlandıkları ve oldukça hızlı hareket edebildikleri fark edilmişti. Sahra topçu birliklerinin de genel eğitim düzeyleri iyi durumdaydı. Barış zamanında bir kısım daimî asker eğitim ve savaş ihtiyaç-

¹⁶ A.g.t., s.24.

¹⁷ A.g.t., s.25.

¹⁸ A.g.t., s.9.

ları için sahra toplarını depolarda kullanıma hazır bir şekilde muhafaza etmekteydi.¹⁹ Müşterek hareketlerde piyade birlikleri sahra topçusunun rahat manevra yapabilmesi için emniyetli bölgeler oluşturuyorlardı ve sahra topçusu kendisine verilen her görevi başarıyla yerine getirebiliyordu. Topçu birliklerinde verilen eğitim piyade birliklerine kıyasla daha teknik konuları içeriyordu. Topçu eğitimleri daha karmaşık gibi gözükse de bir topçu asker eğitimini tamamlayıp yetkin bir şekilde göreve başlayana kadar bir piyade askerinden daha kısa eğitim sürecine ihtiyaç duymaktaydı.²⁰ İstihkam birlikleri ise Yeni Zelanda silahlı kuvvetleri içerisindeki en eğitilmiş ve göreve hazır sınıf olarak değerlendirilebilirdi. Kendilerine verilen görevleri oldukça hızlı ve başarılı bir şekilde yerine getiriyorlardı.²¹

İdari Aksaklıklar

Yeni Zelanda ordusunda birlik komutanları birliklerinin tüm askeri, idari ve mali işlerinden sorumluydular. İncelemelerde teşkilatlanma ve görev dağılımı konusunda da bazı aksaklıklara rastlanmıştı. Ian Hamilton idari ve mali konuların tek bir çatı altında toplanması gerektiğini düşünüyordu. Komutanlar idari ve mali sorumluluklardan arındırılarak sadece askeri konular ile ilgilenmeliydiler. Mali konular savaş zamanında birliklere lojistik destek sağlayacak birimin sorumluluğunda olmalıydı. Böylelikle mali konular rahatlıkla idare edilebilecek, askeri konularda vakit ve işgücü kaybı önenebilecekti. Askeri birliklerde görevlendirilecek personelin tamamı askeri statüde olmalı ve sivil statüde çalışan olmamasına dikkat edilmeliydi. İdari görevleri icra edecek personel hiyerarşik olarak üst seviyede olmalı ve personelin atama, tayin ve terfi gibi işlemlerini yönetmeliydi. Bu birimdeki görevliler sadece ihtiyaçları kadar askeri eğitime tabii tutulmalı ve kendi konularında uzmanlaşmaları sağlanmalıydı. Mali konular birliklerin askeri idarelerinden sorumlu komuta kademesi ile paylaşılmamalıydı.²² Askere alınan tüm erkeklerin hizmete başladıkları andan itibaren tüm askerlik safahatları boyunca kayıtları merkezi bir kayıt ofisi tarafından tutulmalı ve saklanmalıydı. Birliklerde kayıt işleri ve depolama işleri iki farklı birim tarafından yürütülmeliydi. Bölge komutanları sadece askerlerin eğitimlerinin

¹⁹ A.g.t., s.24.

²⁰ A.g.t., s.23.

²¹ A.g.t., s.24.

²² A.g.t., s.9.

den ve yürütülecek askeri görevlerden sorumlu olmalıydılar. Kayıt işlerini yürüten birim doğrudan Merkez Komutanı ya da Ordu Karargahına karşı sorumlu olmalıydı. Kayıt işlerinden sorumlu komutan bölge komutanın astı olmalı ve birlik komutanlığı görevi üstlenmemeliydi. Kayıt ofisi tüm askerlerin şahsi dosyalarının tutulduğu, savaş ve barış zamanlarında nerelerde görev yaptığının takip edildiği bir yer şeklinde düzenlenmeliydi. Britanya'da Merkezi Kayıt Ofisi Güney Afrika savaşından sonra kurulmuştu ve Yeni Zelanda da benzeri bir sistemin kurulması faydalı olabilirdi.²³

Savaş Hazırlıkları ve Trentham Kampı

Savaşın başlamasıyla birlikte Yeni Zelanda Savunma Bakanlığı askerlerin eğitilebileceği merkezi bir kamp kurulması kararını aldı. Kampın İngiliz Keşif Kuvvetlerinde görevlendirilecek Yeni Zelandalı askerlerin cepheye sevk edilmeden önce konuşlanacakları ve eğitim görecekleri bir tesis olarak kullanılması planlanıyordu.²⁴ Bu amaçla bazı incelemelerde bulunuldu ve kampın Trentham bölgesinde kurulması kararlaştırıldı. Trentham bölgesi askeri karargâh ve hastanenin bulunduğu Wellington şehrinin yaklaşık 13 km dışına bulunuyordu. Bölge ulaşım için demiryoluna ve su ihtiyacının karşılanabilmesi için Hutt nehrine oldukça yakın olması nedeniyle avantajlı bir konuma sahipti. Kamp alanı yaklaşık 5000 dönüm araziden meydana gelirken bunun üçte biri düz araziydi. Düz arazinin bir kısmı bataklık olsa da kamp faaliyetlerine engellemiyordu. Geri kalan arazinin taşlık ve çalılık olmasına ise askeri tatbikatlar için uygun bir ortamı sağlıyordu. Bu araziye ek olarak askeri yetkililer Wellington Yarış Kulübüne ait olan bir kısım arazinin de kullanım hakkını almışlardı. Bu alan askeri yürüyüş ve tatbikatlar için yeterli büyüklüğe sahip olmasa da kamp faaliyetleri için kullanışlıydı. İhtiyaç durumunda kamp civarındaki arazi sahipleri içlerindeki binalarla birlikte arazilerinin askeri faaliyetler için kullanabileceği konusunda izin de vermişlerdi. Genel olarak kamp arazisinin yapısı süvari birlikleri için pek olmasa da piyade birliklerinin eğitimleri için oldukça uygundu.²⁵ Kamp arazisi belirlenirken jeolojik araştırmalar müdürü de incelemelerde bulunmuş ve kamp arazisinin eğimi, toprak özellikleri ve su kaynaklarıyla ilgili bazı analizler yapmıştı.²⁶ Kamptaki su kaynaklarından alınan örnekler resmi incelemeye

²³ A.g.t., s.12.

²⁴ *Featherston Military Training Camp and the First World War 1915–27*, Ministry for Culture and Heritage Yayınları, Wellington, 2011, s.3.

²⁵ *New Zealand Parliamentary Papers*, Volume 3, Section H 19-B, 1915, s. XII.

²⁶ A.g.t., s. X.

gönderilmiş ve kullanılabilir oldukları sonucuna varılmıştı.²⁷ Ayrıca kamp bölgesinin meteorolojik özellikleri yağış miktarları ile kış ve yaz aylarındaki iklim koşulları da incelenmişti. Yağışların arttığı dönemlerde kullanılan kamp arazisinin çamurlanmaması ya da bataklık haline gelmemesi arzu edildiğinden kamp bölgesindeki çakıl miktarına büyük önem veriliyordu. Yağışlarla birlikte arazinin çamurlanması; askeri faaliyetleri etkileyeceği gibi sağlık sorunlarını da ortaya çıkarabilirdi. Bölgenin coğrafi incelemeleri yapılırken bölge sakinlerinin iklim, toprak özellikleri ve diğer konulardaki görüşleri de alınmıştı. Çevre sakinlerinden edinilen bilgilerde Trentham bölgesinin yaz aylarında oldukça tozlu olduğu bilgisi göze çarpmaktaydı. Kamp bölgesinde yapılan yol çalışmaları ile kamp bölgesinin yazın tozdan kışın ise çamurlanmadan kurtarılması planlanıyordu. Meteoroloji müdürlüğünden görevlendirilen Uzman Bates yaptığı tüm çalışmalar sonucunda Terentham bölgesini hastalıklardan uzak bir yer olarak nitelemişti.²⁸

İngiliz Keşif Kuvvetine görevlendirilen birliklerin sevkiyatlarının ertelenmesi üzerine ilk olarak bu birliklerin bir kısmı Trentham kampında konaklatıldılar. Trentham kampının ilk konukları 2000 kişiden oluşan Süvari Tugayıydı. Askerlerin cepheye gönderilmesinde yaşanan aksaklıklardan sonra sadece askerlerin değil cepheye gidecek ikmal malzemelerinin de Trentham kampında barındırılmasına karar verildi. Bu kararla birlikte Trentham kampı cepheye sevk edilen birliklerin sevk öncesi geçici konaklama yeri haline geldi.²⁹ Kamp başlangıçta bir çadır kampı görünümünde olsa da sahip olduğu olanaklar ile 2000 askerinin aynı zamanda konaklayabileceği bir yer olarak Ekim 1914 itibariyle faaliyete başladı.³⁰

Kampa gelecek yeni birlikler olması durumunda levazım subayı birliklerin sayısı ve cinsine göre gerekli hazırlıkların yapılmasından sorumluydu. Yeni birlikler kampa vardıklarında tüm askerlere battaniye ve sugeçirmez branda tahsis ediliyordu. Askerlere yaz döneminde iki kış döneminde ise üçer adet battaniye ayrılmıştı. Her sekiz askere bir tane olmak üzere çadır kurulmasına yarayacak direk vb. malzemeler verilmekteydi. Askerler yatacakları yer için kendilerine verilen samanı kullanmak zorundaydılar fakat kamp kantininden 2 sterlin karşılığında şilte de satın alabiliyorlardı. Askerlere kampa katıldıklarında istih-

²⁷ A.g.t., s. XII.

²⁸ A.g.t., s. XI.

²⁹ A.g.t., s. XII.

³⁰ A.g.e., s. 3.

kak olarak kampta giyilecek üniforma, palto, şapka, gömlek, atlet, şifonyer, kazak, iki çift çorap, bir çift bot, havlu ve yemek gereçleri veriliyordu. İkinci çift bot, asıl üniforma ve ekipmanlar ise göreve sevk edilecekleri zaman kendilerine tahsis ediliyordu. Kamp sınırları içerisinde sivil bir girişimci tarafından işletilen bir kantin vardı. Askerler kendilerine verilen bot ve iç çamaşırlarının dışında istedikleri kadar malzemeyi kamp kantininden satın alabiliyorlardı.³¹

Yeni Zelanda Savunma Bakanlığı Ocak 1915' de Trentham kamp bölgesinde 120 subay 3500 askerin barınabileceği ve kampta kullanımına ihtiyaç duyulan hastane gibi diğer yapılar için barakalar inşa edilmesine karar verdi. Yapılması planlanan yeni barakaların inşaatına Mart 1915 itibariyle başlandı ancak kötü hava şartları nedeniyle süreç planlandığı gibi gitmedi. Trentham kampının fiziki şartlarının iyileştirilmeye çalışıldığı o dönemde kampa yeni askerler sevk edilmeye devam ediliyordu. Fiziki gereklilikler henüz yerine getirilememiş olmasına rağmen kampın mevcudu Ocak 1915'te 4000 Mayıs 1915'te ise 7000 kişiye kadar ulaşmıştı. Kamp olanakları bu kadar fazla askerin sağlıklı bir şekilde konaklamasına olanak verecek düzeyde değildi. Kampta kontrolsüz şekilde artan asker sayısı hijyen sorunlarını da beraberinde getirdi. Askerler arasında solunum yolu enfeksiyonları, kızamık ve menenjit vakaları sıklıkla görülmeye başlanmış ve hatta bir salgın düzeyine ulaşmıştı. Oluşan ani salgınla birlikte 27 asker kampta hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetti.³² Bu olay sonrasında Yeni Zelanda Savunma Bakanlığı yaşanan ölüm vakalarını ve aksaklıkları incelemek üzere bir heyet görevlendirdi.³³

Trentham kampında yaşananları incelemek üzere görevlendirilen heyet vakit kaybetmeksizin incelemelerine başlamıştı. Heyet yapacakları incelemenin planını hazırlamak üzere 13 Temmuz 1915 günü bir toplantı düzenledi. Heyet soruşturma süresince izleyeceği planı hazırlamak üzere çalışmalar yaparken kendilerine Yeni Zelanda Başsavcısı da eşlik ediyordu. Başsavcı çalışmalar esnasında heyete idari olarak yardımcı olmaktaydı ancak kendisine aktif olarak görev verilmediğinden soruşturma süresince heyetin dışında tutulacaktı. İlk iş olarak yaşananlara tanıklık etmiş olanların ya da herhangi konuda şikâyette bulunmak isteyenlerin ifadelerine başvurulmasına karar verildi. Heyet tarafından Trentham kampında yaşananlarla ilgili tanıklık etmek isteyenleri bilgilendirmek

³¹ A.g.t., s. X.

³² A.g.e., s. 3.

³³ A.g.t., s. III.

üzere kuzey Palmerston'un da içerisinde bulunduğu dört merkezde gazete ilanları verildi ve iletişime geçecek kişilerle görüşmek üzere iki kişi görevlendirildi. 16 Temmuz 1915 ile 10 Ağustos 1915 tarihleri arasında tanıkları dinlemek adına 22 oturum gerçekleştirildi. Alınabilecek tüm ifadeler soruşturmanın doğru ilerlemesi için son derece önemliydi. İfade vermek isteyenlerin sadece Trentham kampındakiler olması beklenmediğinden tanıklar uzak mesafelerden gelmek zorunda kalabilirlerdi. O dönemde sivil mahkemeler kişileri mahkemelerde tanıklık yapmak üzere çağırdıklarında çağrılan kişilerin yol ve konaklama masrafları belli bir tarife üzerinden karşılanmaktaydı. Heyet yaşanabilecek aksaklıkları önlemek ve tüm tanıklarla görüşme imkânı bulabilmek adına 17 Temmuz'da bir bildiri yayınladı. Bildiride Trentham kampında yaşananlarla ilgili tanıklık yapmak isteyen kişilerin masrafları da sivil mahkemelerde uygulandığı gibi karşılanacaktı. Gönüllü tanıkların ifadeleri alınmaya devam edilirken kampta bulunan askerlerden bazıları rastgele seçilerek ifadeleri alındı. Kısa süre içerisinde dinlenen tanık sayısı yüze ulaşmıştı.³⁴ Heyet mümkün olduğunca çok tanıkla görüşmeye çalışıyordu ancak soruşturmanın gidişatını değiştirebilecek bazı tanıklar İngiliz Keşif Kuvvetinde görev almak üzere kamptan ayrılmışlardı. Bir yandan tanık ifadeleri alınırken bir yandan da görevliler hastanelerde incelemelere başlamışlardı. Heyetin görevi yaşananları belirlemek ve rapor etmekle sınırlı olduğundan, idareci ve tanıklarla yapılan görüşmelerde sadece kampta yaşananlar doğru ve ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarılmaya çalışılıyor, yapılması gereken düzenlemelerle ilgili herhangi bir planlama yapılmıyordu.

Heyet soruşturma sürecinde herhangi bir yanlış yönlendirme ya da suçlamaya neden olmamak için öncelikle Trentham kampı ve Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerindeki yapılanmayı kavramak adına da bazı incelemelerde bulundu.³⁵ Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri Levazım Komutanı birliklerin ihtiyacı olan her türlü askeri, tıbbi ve yaşamsal malzemenin temini ve tedarikinden sorumluydu. Merkez Komutanının idaresinde ise Sağlık Hizmetleri Müdürü olarak görev yapan bir Sağlık Subayı bulunmaktaydı. Karargâh bünyesinde görevlendirilen bu Sağlık Subayı sağlık personelinin atanması, görevlendirilmesi ve tüm hizmetlerinin kontrolünden sorumluydu. Ayrıca Sağlık Subayının sorumluluklarının içerisinde hastanelerin, personel ve malzeme olarak ihtiyaçlarının eksiksiz olarak karşılanması, savaş nedeniyle oluşturulan eğitim kamplarının hijyeni, buralarda görev yapan sağlık personelinin eğitimleri ve askere alınan tüm kişilerin

³⁴ A.g.t., s. V.

³⁵ A.g.t., s. VI.

sağlık kontrollerinin yapılması da vardı.³⁶ Sağlık hizmetlerini ilgilendiren idari yapı bu şekilde iken Yeni Zelanda hükümeti idari bir değişikliğe giderek Askeri Hastaneler Müdürü adında bir kadro oluşturdu. Askeri Hastaneler Müdürü kadrosu oluşturulduğunda Sağlık Hizmetleri Müdürü kadrosuna son verilmişti ancak sağlık hizmetleri ile ilgili görevler iki kadro arasında tekrar düzenlenmişti. Yeni düzenlemede Askeri Hastaneler Müdürü Trentham kampı ve diğer yerlerdeki sağlık hizmetlerinden sorumlu hale gelmişti. Askeri Hastaneler Müdürü sağlık hizmetlerinin devamlılığı ve ambulans personelinin eğitimi konusunda Başkomutana karşı sorumlu olmuştu. Hükümetin yaptığı düzenlemede sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi hedef alınsa da heyetin yaptığı incelemelerde iki sağlık müdürüne de görev ve sorumlulukların net bir şekilde bildirilmediği tespit edildi. Yetki ve sorumluluklar konusunda yapılan diğer bir değişiklik de müdürlerin sorumlu oldukları üst birimin değişmesiydi. Eski uygulamada Sağlık Hizmetleri Müdürü Merkez Komutanına karşı sorumlu iken yeni uygulamada iki müdür de tüm sağlık faaliyetleri konusunda Başkomutan vasıtası ile direkt olarak Savunma Bakanına karşı sorumlu hale getirilmişlerdi. Dolayısıyla yeni düzenlemede Merkez Komutanının sağlık hizmetleri konusunda bir sorumluluğu kalmamıştı. Üst idarede yetki ve sorumlulukların belirlenmesi konusunda aksaklıklar yaşansa da asıl sorumluluk kamp idarecilerindeydi. Trentham Kampı, Kamp Komutanı tarafından idare edilmekteydi. Kamp Komutanının komutasında direkt olarak kendisine bağlı Sağlık Subayı, Levazım Subayı ile Tedarik ve Ulaştırma Subayı görev yapmaktaydı. Kamptaki Sağlık Subayı görevinin sürekli olarak farklı personeller tarafından icra edilmesi nedeniyle de sağlık faaliyetlerinin devamlılığı söz konusu olmamıştı.

Trentham kampında sağlık subayı görevi sırasıyla

Albay Mc Killop - Ekim-Kasım 1914 (Geçici Görevlendirme)

Binbaşı Holmes - Aralık 1914- 13 Şubat 1915 (Geçici Görevlendirme)

Binbaşı Fyffe - 13 Şubat 1915- 17 Nisan 1915 (Geçici Görevlendirme)

Binbaşı Mc Guire - 19 Nisan 1915- 19 Mayıs 1915 (Geçici Görevlendirme)

Binbaşı Mc Ara - 19 Mayıs 1915- 12 Haziran 1915 (Geçici Görevlendirme)

Binbaşı Stont - 12 Haziran 1915- 29 Haziran 1915 (Geçici Görevlendirme)

Albay Morice - 29 Haziran 1915 (Atama)

³⁶ A.g.t., s. VII.

tarafından icra edilmişti.

Askeri Hastaneler Müdürünün göreve gelmesi ve Albay Morice'in Sağlık Subayı olarak atanmasıyla birlikte Trentham Kampı ve hastanelerin idaresi devamlı bir sağlık personelinin sorumluluğuna verilmiş oldu.³⁷ Kampta hasta askerlerin ilk müdahale ve tedavilerinin yapılması için büyük bir çadır oluşturulmuştu. Doktor günün belirli saatlerinde burada bulunarak askerlerin teşhis ve tedavilerini gerçekleştiriyordu. Kamp içerisindeki bu sıhhiye çadırında hastaların muayenelerinin yapıldığı bir alan, ilaçların saklandığı diğer bir alan ile sınırlı sayıda yatak bulunmaktaydı. Eğer bir asker hasta olduğunu beyan ederse, görevli sağlık onbaşı hastayı sıhhiye çadırına götürüyor, muayenesi yapılan askerin kamp sınırları içerisinde mi yoksa hastanede mi tedavi edileceği doktor tarafından belirleniyordu. Vizite saatleri dışında acil hastalara sıhhiye astsubayı müdahale ediyor ve gereken duruma göre tedavi uygulanıyordu. Hastalanan askerlerden durumu hafif olanların hızlı bir şekilde tedavileri yapılmakta ve görevlerine bir an önce dönmeleri istenmekteydi. Durumu hastaneye sevk edilecek kadar ağır olmayan ancak hızlı bir şekilde görevlerine dönmelerine imkân olmayan askerler çadırlarında istirahat gönderiliyor ve bir sonraki viziteye kontrol için gelmeleri isteniyordu. Durumu daha ciddi olan hastalar ise Wellington hastanesi gibi hastanelere gönderilerek gerekli müdahaleler yapıyordu. Sağlık Subayı kamp Levazım Subayı eşliğinde her gün kampta hijyen konusunda kontrollerde bulunurken, kamptaki hasta askerler konusunda da günlük olarak Kamp Komutanına rapor veriyordu.³⁸

Kampta hijyen sağlayabilmek amacıyla atık suların tahliye edilmesi için drenaj sistemleri oluşturulmuştu. Özellikle yemekhanelerden çıkan yağlı sıvıların süzülmesi için özel çukurlar oluşturulmuş ve drenaj sistemi ile bağlantılı hale getirilmişlerdi. Kampa sevk edilen asker sayıları arttığında drenaj ve süzme çukurlarının sayıları artırılarak mevcut sisteme ilave ediliyorlardı. Kamp idaresi ihtiyaç duyulduğunda atık sistemleri üzerine çalışmalar yapmış olsa da sonuçlar memnun edici seviyede olmamıştı. Heyetin incelemelerinde kamp ilk kurulurken sosyal hizmetlerden yardım istenerek kaptaki tüm drenaj sistemlerini ve yolları yapmaları istenebilirdi. Böylelikle hem sıhhi sorunlar yaşanmayacak hem de askerlerin eğitimlerine daha fazla zaman ayrılabilirdi. Kamp ilk açıldığında çadırların bulunduğu bölgeden uzak bir mesafede tuvalet çukurları

³⁷ A.g.t., s. VIII.

³⁸ A.g.t., s. IX.

oluşturulmuştu. Askerler belirli bir süre bu bölgeleri kullanmışlardı. Bu süre içerisinde çadırlar bölgesinde tuvaletle ilgili herhangi bir şikâyet söz konusu olmasa da ilerleyen dönemde kampa beton duvarlı daimî tuvaletler yapıldı. Yapılan tuvaletler eskilerinde olduğu gibi sıvı atıkları toprağa süzdürme yöntemi ile çalışıyorlar ve katı atıklar belirli aralıklarla temizleniyordu. Böylelikle kullanım sularına ya da askerlerin yaşam bölgelerine atıkların ulaşması önlenmeye çalışılıyordu.³⁹

Görevlendirilen heyetin incelemeleri sonucunda yaşanan ölüm vakalarına Trentham kampındaki hijyen sorunlarının neden olduğu kanaatine varıldı. Hijyen sorununun ana sebebi ise kampta oluşan aşırı yığılmalar ve barındırılacak asker miktarına tesislerin yeterli gelmemesiydi. Tüm bu yaşananlar sonrasında 9 Temmuz'da kampın boşaltılmasına karar verildi. Kampın boşaltılması kararı ile birlikte askerler Trentham kampı civarındaki Waikanae, Rangiotu, Maymorn ve Tauherenikau'daki kamplara sevk edildiler. Yaşanan olaylar sonrasında Yeni Zelanda silahlı kuvvetleri Başkomutanı A.W.Robin 13 Temmuz 1915'te Savunma Bakanı James Allen'a ikinci bir daimi kamp kurulması teklifinde bulundu. Başkomutan askerlerin temel ve atış eğitimlerinin Trentham kampında icra edilmesini, ileri eğitimleri için ise kurulacak yeni kampa sevk edilmelerini öneriyordu. Böylelikle kamplardaki yığılma önlenebilirdi. Ayrıca yeni kamp kurulana kadar askerler diğer geçici kamplarda eğitime devam edebilirler ve bu sayede yeni kampın kuruluş çalışmaları da rahatlıkla yürütülebilirdi.⁴⁰ Başkomutan A.W.Robin Temmuz ortalarında Binbaşı C.R.Macdonald ve Binbaşı N.P.Adams'ı Wairarapa bölgesinde yeni kampın kurulabileceği uygun bir yer bulmak üzere görevlendirdi. Tauherenikau yakınlarındaki Fatherson bölgesi yeni kampın kurulabilmesi için elverişli bir konuma sahipti. Fatherson demiryolu hattına yakın olmanın dışında Hutt nehri ve Trentham kampına da yakın mesafedeydi. Ayrıca bölgenin toprak yapısının eğimli ve taşlık olması nedeniyle gerekli drenaj sistemlerinin kurulmasına olanak sağlayabilirdi. Yeni kampın Fatherson'da kurulmasını uygun gören Başkomutan A.W.Robin 24 Temmuz'da resmi olarak hükümete Fatherson'da yeni bir kamp kurulması teklifini ilettili. Kamp arazisinin hükümet tarafından satın alınması ve kampın kurulmasının maliyeti yaklaşık 50.000 sterlin olacaktı. Yeni Zelanda Hükümeti tarafından Başkomutan A.W. Robin'in önerisi 29 Temmuz'da kabul edildi.⁴¹ Savunma Bakan-

³⁹ A.g.t., s. XII.

⁴⁰ A.g.e., s. 3.

⁴¹ A.g.e., s. 4.

lığı Fatherson'da yeni bir kamp yapılmasına ve Trentham kampının iyileştirilmesi konusunda hemfikirdi ancak savaş şartları nedeniyle büyük bir iş yoğunluğu yaşanmaktaydı. Bu nedenle Başkomutan A.W.Robin Savunma Bakanı J.Allen'e kamp yapım işlerinin yürütülmesi için Sosyal Hizmetler Müdürlüğünden destek alınmasını önerdi. Bakanlığın bu teklifi olumlu karşılmasıyla birlikte demiryolları ve ulaştırmadan sorumlu olan Albay E.H.Hiley kampın yapımından sorumlu olmak üzere görevlendirildi. Kampların yapım ve yenilenme sorumluluğu Albay E.H.Hiley'de olsa da kampların yapımı askerler tarafından değil sosyal hizmetler personeli tarafından icra edilecekti. Sosyal hizmetler tüm yapım işlerini üstlenecekti ancak yapıları askeri standartlara uygunluğunun kontrolü Albay E.H.Hiley tarafından kontrol ve takip edilecekti. Savunma Bakanlığının ilk planına göre Fatherson kampı 2500 asker ve 600 atı barındırabilecek baraka, tuvalet, yemekhane, hastane, levazım deposu ve diğer idari binalardan oluşacaktı.⁴² 11 Ağustos'ta Yeni Zelanda Hükümetinin İngiliz Keşif Kuvvetlerinde görevlendirilmek üzere iki tabur daha hazırlanması kararı ile birlikte Fatherson kamp kapasitesinin 3500 kişiye çıkarılması kararlaştırıldı. Bu sayı Ekim ayında tekrar arttırılarak kapasite 4500 kişiye çıkarıldı.⁴³

Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri Ekim 1914 ile Temmuz 1915 arasında askerlerin eğitimlerini Trentham kampında icra etti. Ocak 1916'dan itibaren askeri eğitimler Trentham ve Fatherson kampı arasında ikiye ayrılarak kamplarda aşırı yığılmaların önüne geçilmeye çalışılmıştı.⁴⁴ Fatherson kampında Trentham kampında yaşanan hijyen sorunlarından ders çıkarılmış ve tüm düzenlemelerle birlikte Fatherson kampı büyük sayılardaki askerlerin eğitim alabilecekleri ve konaklayabilecekleri bir tesis halini almıştı. Fatherson kampında hastalık ve salgınlara karşı ne kadar önleyici tedbirler alınmış olsa da askerler arasında ölüm vakaları yine yaşandı. Yaşanan ölüm vakaları karşılaştırıldığında Trentham kampında 27 kişi hastalıklar nedeniyle Fatherson kampında ise 1916 yılında hastalık nedeniyle 37 kişi hayatını kaybetmişti. Fatherson kampı Trentham kampında yaşananların tekrar yaşanmaması için iyi planlanmış ve kurulmuş bir kamp olmasına rağmen ölüm vakalarının önüne geçilememişti.⁴⁵

⁴² A.g.e., s. 6.

⁴³ A.g.e., s. 7.

⁴⁴ A.g.e., s. 11.

⁴⁵ A.g.e., s. 33.

SONUÇ

Birinci Dünya Savaşı öncesinde bir İngiliz dominyonu olan Yeni Zelanda deniz savunmasında İngiltere'den destek alan ve sadece kendi topraklarındaki güvenlikten sorumlu olan yerel bir kuvvet görünümündeydi. Birinci Dünya Savaşının boyutu İngiltere'nin dominyonlarından askeri destek almasını zorunlu kılmıştı. Oluşan gerekliliklerle birlikte Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri milis bir kuvvet olmaktan çıkarak düzenli bir ordu olma yolunda kapsamlı bir çalışmanın içerisine girdi. Savaş öncesi dönemde ve savaş sırasında Yeni Zelanda hükümeti ve vatandaşları daha önce yüzleşmedikleri bir durumla karşılaşmışlardı. Bu dönemde Yeni Zelanda vatandaşları arasında atalarının geldiği İngiltere'ye karşı büyük bir bağlılık gözlemlenirken, ana vatandaki kardeşlerine destek olmaları gerektiği düşüncesi oldukça yaygındı. Ancak İngilizlere duyulan bağlılık savaş şartları için yeterli değildi. Savaş tecrübesi olmayan bir topluluğun savaş şartlarına hazırlanması kolay olmayacaktı. Yeni Zelanda vatandaşları Birinci Dünya Savaşına bir ulus savunması mantığında yaklaşsalar da askeri tecrübe ve eğitim eksiklikleri büyük problemler yaratmıştı. Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetleri savaşa hazırlık döneminde özellikle eğitim eksikliklerini gidermeye çalışsa da askeri idareyi etkileyen yapısal aksaklıkları da gidermeye çalışmıştı. Savaşa hazırlık döneminde özellikle askerlerin eğitim aldıkları kamplarda büyük sorunlar yaşandı. Ölüm vakaları ile sonuçlanan hataları düzeltmek adına yapılan çalışmalarda da beklenen kesin sonuca ulaşılammıştı. Henüz cepheye dahi gitmeden hayatlarını kaybeden askerlerin durumu ileri dönemlerde yapılması gereken çalışmalar konusunda büyük tecrübe kaynağı olmuştu. Bu dönemde her ne sorunla karşılaşılırsa karşılaşılısın Yeni Zelanda artık daha önce yaşamadığı bambaşka bir döneme girmişti. Savaş şartları Yeni Zelanda Silahlı Kuvvetlerinin sadece yerel bir kuvvetten ulusal bir orduya dönüşmesini sağlamamış, Yeni Zelanda'daki İngiliz topluluğunun artık kendilerini yeni bir millet olarak kabul etmeleri düşüncesinin tohumlarını da atmıştı.

BIBLIOGRAPHY

ARŞİV

New Zealand Parliamentary Papers

1914, Volume 1, Section A-01

1914, Volume 1, Section A-06

1914, Volume 3, Section H 19-A

1915, Volume 3, Section H 19

1915, Volume 3, Section H 19-B

KİTAPLAR

ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, 16. Baskı, Alkım Yayınları, İstanbul, 2007.

Featherston Military Training Camp and the First World War 1915-27, Ministry for Culture and Heritage Press, Wellington, 2011.

WAITE, Frederik, *The New Zealanders At Gallipoli*, Second Edition, Whitcombe and Tombs Limited, Auckland, 1921.

War 1914-1918 New Zealand Expeditionary Force, New Zealand Military Forces Press, Wellington, 1919.

TEZLER

KİRİŞÇİ, Ayşe Candan, *Nation-Building and Gallipoli: Representations in Turkish, Australian and New Zealand Literatures*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

